

Helena Nixová

SMYSLOVÉ HRANÍ PRO BATOLATA A PŘEDŠKOLÁKY

SENSORY PLAY AKTIVITY, KTERÉ ROZVÍJÍ SMYSLY

 PRESS

Smyslové hraní pro batolata a předškoláky

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Helena Nixová

Smyslové hraní pro batolata a předškoláky – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Helena Nixová

SMYSLOVÉ HRANÍ

PRO BATOLATA
A PŘEDŠKOLÁKY

SENSORY PLAY AKTIVITY, KTERÉ ROZVÍJÍ SMYSLY

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné se dozvíte na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

Text © Helena Nixová, 2024

Photos © Marcela Svobodová, 2024

Design © Nikola Tilgnerová, 2024

Illustrations © WADLEN/Shutterstock.com (str. 16, 18, 24), 2024

ISBN tištěné verze 978-80-264-5462-5

ISBN e-knihy 978-80-264-5475-5 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-5476-2 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-264-5465-6 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

OBSAH

Úvod	6
Historie	10
Co je to smyslové hraní?	11
Výhody smyslového hraní	12
Začínáme se smyslovým hraním	17
Průběh hry	19
Konec hry	21
Pomůcky na smyslové hraní	22
Příprava a výroba smyslových materiálů	29
Výroba smyslových materiálů	29
Další smyslové materiály	83
Výroba a příprava výtvarných materiálů	115
Závěr	156

ÚVOD

Vítejte ve světě smyslového hraní!

Od prvních okamžiků života jsou děti obkloповány smyslovými vjemy, které jim pomáhají porozumět světu a učit se novým dovednostem pomocí zraku a sluchu, přes hmat a chuť až po čich.

Smyslové hraní, často označované jako Sensory Play, představuje způsob, jak aktivně zapojit smysly dětí a podporovat jejich rozvoj prostřednictvím zábavných a interaktivních aktivit. Je to víc než jen hraní. Je to cesta k objevování, učení se a rozvoji dětí.

Určitě si vybavíte alespoň jednu vzpomínku ze svého dětství, kdy jste rukama stavěli hrad z písku, brodili se nohama ve vodě, vybírali žížaly z hlíny, hráli si s blátem či chodili po trávě bosýma nohama. U všech těchto činností jste zapojovali smysly. Ideální je malým dětem dát možnost získat tyto prožitky, protože tento druh smyslového hraní je ten nejlepší!

Dnes můžeme tyto vzpomínky propojit s připravenými smyslovými aktivitami, díky kterým dětem umožníme podobné prožitky, jaké jsme kdysi zažili my. Je mnoho surovin, ze kterých lze připravit bahno nebo písek a můžeme jim tak nabídnout podobný smyslový zážitek i v pohodlí domova.

Velká výhoda používaných surovin je, že jsou jedlé, a můžeme tak aktivity chystat už pro děti v batolecím období. Do dvou let věku dítěte mluvíme o stádiu senzomotorického myšlení, kdy se děti rozvíjí především prostřednictvím smyslů, kterými poznávají svět. Najdete zde proto návody, které jsou určeny dětem již od jednoho roku.

Tato kniha vám blíže představí smyslové hraní, jeho význam a vliv na dětský vývoj. Dozvíte se, jak tyto smysly zapojit prostřednictvím různých smyslových aktivit. Najdete zde konkrétní příklady smyslového hraní, u každého je popsán postup přípravy a výroby, přehled, co vše u dětí daná aktivita rozvíjí, a u některých je i uvedena věková skupina, pro kterou je aktivita určena. Aktivita jsou doplněny fotografiemi, které vás mohou inspirovat a zároveň si můžete porovnat správnou konzistenci připravených surovin. Díky fotografiím můžete vidět, že smyslová hra není drahá záležitost. Využít lze levné a dostupné pomůcky a také prakticky vše, co máte doma, především v kuchyni. Proto zapojte svoji fantazii a vymyslete dětem smyslový box z pomůcek a surovin, které máte a které mají děti rády. Vycházejte z jejich aktuálního zájmu a nabídněte jim všechny možné podněty pro smyslové vnímání.

Budu ráda, když zde najdete inspiraci na jednoduché smyslové hry, a umožníte tak dětem poznávat svět skrze smysly.

Tato kniha je určena rodičům, pedagogickým pracovníkům, vychovatelům, terapeutům, lektorům smyslových kroužků a všem, kdo mají zájem pomoci smyslových her podpořit vývoj dětí.

Pojďme společně objevit úžasný svět smyslového hraní!

TEORETICKÁ ČÁST

HISTORIE

Prvopočátky smyslového hraní neboli Sensory Play najdeme již v raných civilizacích, kdy se děti učily dovednostem a objevovaly svět skrze přírodní materiály a různé smyslové podněty. Starověké kultury využívaly hravé aktivity, jako je manipulace s hlínou, vodou nebo pískem, k podpoře dětského učení a rozvoje.

S nástupem moderní psychologie a pedagogiky ve 20. století se začaly rozvíjet metody vzdělávání a terapie zaměřené na podporu rozvoje skrze smyslové aktivity. Přední osobnosti v oboru, jako např. Jean Piaget a Maria Montessori, zdůrazňovaly důležitost smyslových zkušeností pro dětský vývoj.

V 70. a 80. letech začaly vznikat programy, které zdůrazňovaly důležitost smyslového vnímání pro celkový rozvoj dětí. Sensory Play se postupně stávalo více uznávaným přístupem k výuce a rozvoji dětí, a to především v oblastech motoriky, kognitivních schopností a sociální interakce.

Dnes jsou senzorické hry a aktivity nedílnou součástí pedagogických programů v mateřských školách, speciálních školách a terapeutických centrech po celém světě. Jsou také k dispozici rodičům jako prostředek podpory zdravého vývoje dětí v domácím prostředí.

CO JE TO SMYSLOVÉ HRANÍ?

Smyslová hra je jakýkoliv druh hry, který umožňuje dětem prozkoumávat svět a hrát si pomocí některého z pěti smyslů – zraku, chuti, hmatu, čichu a sluchu. Malé děti v době senzitivního období objevují svět právě těmito smysly, proto je velmi důležité umožnit jim prohloubit toto vnímání.

Děti zkoumají svět kolem sebe už od narození. Každý den jsou obklopeny smyslovými podněty. Naučí se tak rozpoznávat různé struktury povrchů, barvy, tvary, zvuky a pachy.

Díky smyslovým hrám a aktivitám podporujete jejich rozvoj, otevřené hraní a jejich kreativitu.

Neexistuje žádný správný nebo špatný způsob smyslového hraní. Všechno je o procesu a průzkumu. I když si myslíte, že dělají děti něco špatně, i tak se toho hodně učí, a hlavně se u toho dobře baví.

Většina smyslových aktivit obsahuje materiály jako je barevná rýže, obarvená voda, čočka či cizrna. Než se ale dozvíte

více o smyslovém hraní, výrobě a přípravě smyslových materiálů, přečtěte si, proč je smyslová hra tak prospěšná a co vše se skrývá ni u dětí rozvíjí.

VÝHODY SMYSLOVÉHO HRANÍ

Smyslové vnímání

To nejdůležitější, co tyto hry rozvíjí, je smyslové vnímání. Díky zapojení všech smyslů se děti rychleji a snadněji učí novým dovednostem.

Díky **zraku** vnímají různé barvy, odstíny, velikosti a tvary.

Pomocí **hmatu** rozpoznávají strukturu předmětů a smyslového materiálu. Vnímají chlad i teplo. Hladký nebo drsný povrch. Zda je něco mokré či suché. Zkoumají dlaní tvar předmětů a jejich velikost.

Sluch zapojují, když slyší, jak se materiál syje, žbluňkne něco do vody nebo do sebe různé předměty narazí. Rozlišují zvuky hlasité i tiché.

Vzhledem k tomu, že se využívají ve smyslových hrách i jedlé suroviny, lze zapojit **chuť**. Především u batolat je nejvhodnější používat pouze jedlé suroviny.

Čich je smysl, který nebývá do hry dětí běžně zapojován. Smyslové hraní umožňuje vnímat různé vůně smyslových materiálů, květin a ovoce.

Jemná motorika

Jemná motorika se týká zručnosti a přesnosti pohybů malých svalů v rukou a prstech. Aktivity v rámci smyslového hraní podporují rozvoj jemné motoriky. Děti manipulují s malými předměty. Nabírají, sypou a přelévají smyslový materiál.

Hrubá motorika

Hrubá motorika je o zapojení velkých svalových skupin a koordinaci pohybů celého těla. Děti si během hry nabíráním, sypaním, otáčením a zvedáním věcí posilují svaly paží a horní části těla. V materiálu mohou chodit, sedět či s ním házet.

Koordinace ruky a oka

U nabírání a přemísťování materiálu je potřeba současně koordinovat pohyby rukou a zároveň ho sledovat.

Jazykové dovednosti

U připravené aktivity mohou děti mluvit a popisovat své pocity či pojmenovávat předměty, které znají. Pokud chceme rozvíjet slovní zásobu, můžeme během hry mluvit o tom, co dělají. Pojmenujeme zvíře, barvu a zároveň popisujeme vlastnosti materiálu. Tedy, že je něco studené, teplé, mokré, hlasité, tiché, hladké nebo drsné.

Kreativita

Díky hře děti dostávají nové nápady a myšlenky, které ve hře uplatňují. Kreativita je schopnost přemýšlet nad novými a originálními nápady a zároveň hledání nových způsobů řešení problémů.

Představivost a fantazie

Tyto schopnosti umožňují vytvářet obrazy, scénáře nebo situace, které děti dokážou přenést do své hry. Zkoumají, zkouší a zapojují fantazii, aby nejen hru prozkoumaly, ale i z ní vytvořily něco nového. Dokážou vymyslet mnoho variant hry.

Myšlení

Smyslové hraní umožňuje dětem vnímat vše kolem sebe a zároveň se učit a získávat nové zkušenosti s různými materiály.

Paměť

Pomocí paměti děti uchovávají a současně si vybavují informace, které vycházejí z předchozích znalostí a zkušeností.

Pozornost

Pozornost je schopnost soustředit se na aktivitu. Pokud děti aktivita zaujme, vydrží si s ní hrát dlouhou dobu. Ze začátku dítě udrží pozornost jen chvíli a s přibývajícím věkem se dokáže lépe a déle soustředit na danou činnost. Tím, že smyslová hra zapojuje více smyslů, je pro děti lákavější a zajímavější než jiné činnosti, a děti u ní tak vydrží déle.

Emocionální a sociální dovednosti

Děti skrze hru prožívají různé emoce. Radost, nadšení, údiv či smutek. Při hře pak tyto emoce projevují. Pokud je do smyslového hraní zapojeno více dětí, učí se vzájemné sociální interakci. Komunikují spolu, sdílejí informace, spolupracují a učí se prosociálnímu chování.

Relaxace a uvolnění

Hra se smyslovým materiálem může být pro děti relaxační a terapeutická.

Učení prožitkem

Smyslovou hrou se děti učí mnoho nového. Vše, co prožijí, si i dobře zapamatují. Získávají nové informace a díky smyslům lepší uložení a snazší vybavení z paměti. Učí se řešit problémy. Smyslovou hru můžeme uzpůsobit tak, aby si děti procvičovaly předmatematické představy, grafomotoriku a další oblasti rozvoje.

